

A Magyar Környezeti Nevelési Egyesület hírlevele 2025 november

Lesz

Idén is – GLOBÁLIS NEVELÉS HETE!

2025. november 17-től 24-ig számtalan programra várja az érdeklődőket a HAND Szövetség valamennyi tagszervezete. Az idei eseménysorozat mottója: „*Akcióban a remény! - Együtt egy igazságos, békés és fenntartható jövőért*”.

November 20-án, csütörtökön a *Globális Tanterem* webináron a láthatatlan és az ifjú hősöké lesz a főszerep. A HAND Szövetség, az Anthropolis Egyesület és a Magyar Környezeti Nevelési Egyesület társszervezésével megvalósuló 120 perces beszélgetés során A HAND Szövetség és az Európa Tanács Észak-Dél Központjának bevezetőjét követően az Anthropolis Egyesület „*Így épültek online emlékművek a Láthatatlan Hősöknek*” címmel mutatja be záruló projektjét. Ezt követően egyesületünk prominens képviselői „*Hősök akcióban - fiatalok a jövőért*” címmel tartanak interaktív előadást.

Saly Eszter, Bátyi-Földesi Dorka és Saly Erika várja a kíváncsi és játszani szerető érdeklődőket, akik megismerhetik egyre népszerűbb vándortanösvényeinket, s ki is próbálhatnak néhányat online játékokainkból. Az előadók megosztják az érdeklődőkkel kitelepüléseken szerzett élményeiket, tapasztalataikat, majd pedig szó esik az egyesület gondozásában megjelent Joseph Cornell-kötetről (*Kézenfogva a természetben*).

További információ és regisztrálási lehetőség: globnevhet@hand.org.hu

Vidra Mária

Puli Online Szalon

Kisebb szünet után, decemberben újra nyit a Szalon. Ahogy már az elmúlt években is, az Ökocarácsony tudunk személyesen együtt ünnepelni. Sajnos a rendezvény után csak egy órát tudunk maradni a magas bérleti díj miatt.

A helyszín a XII. kerületben lesz, a **Hegyvidéki Kulturális Szalonban**.

Címe: 1124 Budapest, Törpe utca 2.

Dátum: december 14. 14.00 – 15.00

Mindenkit szeretettel várok már az Ökocarácsony foglalkozásokra is!

Trescsik Angéla

Ökocarácsony 2025

A tavalyihoz hasonlóan az idei ökocarácsony is sok meglepetést és újdonságot hoz.

Egy sikeres pályázatnak köszönhetően a **XII. kerület** a rendezvényünk befogadója, a fókuszban pedig a generációk közti kapcsolat erősítése lesz.

Helyszíne: **Hegyvidéki Kulturális Szalon, 1124 Budapest, Törpe utca 2.**

Dátuma: **december 14. vasárnap 10.00-14.00 óra között**

Természetesen a klasszikus foglalkozások, mint pl. a gyertyaöntés idén is kipróbálhatók. A programra a **belépés díjtalan**, de **regisztrációhoz kötött**. Regisztrálni a honlapon keresztül lehet majd néhány napon belül.

Ne felejtsd otthon a dobozkát, amibe az elkészített kincseidet teszed! Ezzel is csökkenteni szeretnénk a hulladék mennyiségét.

Szeretettel várunk! Hozd magaddal családtagjaidat, unokáidat, nagyszüleidet, barátaidat is!

Sajnos a magas bérleti díj miatt az Ökokarácsonyt követő Puli Szalon kicsit rövidebb lesz, 15 óráig tudunk maradni.

Trescsik Angéla
programfelelős

Volt

2025. szeptember 19-21. Országos Találkozó – Gödöllő

„A fák illata, avagy középpontban a természet!” Ez a gondolat fogalmazódott meg bennem az Országos Találkozó gödöllői hétvégéje kapcsán.

Gödöllő köztudottan komoly kulturális, gazdasági központ, az ország egyik fő turisztikai és oktatási centruma, valamint a természet-, és agrártudományok fellelőháza. Központi szerepet játszik azonban egyéb értelemben is.

Az ezredforduló óta a térségben különösen fontossá vált a természet védelme. Az élőhelyek, fajok széleskörű feltérképezése, megismerése, valamint komplex megóvása kiemelkedő és példaértékű hangsúllyal bír a Gödöllői-dombság vidékén.

A természet és az ember kiegyensúlyozott kapcsolata, a felelős emberi jelenlét és a fenntartható gazdálkodás harmóniája volt az egyik fő jellegzetessége a megfigyelteknek.

És persze a fák...! Bárhová néztünk, bármerre jártunk, sétaútajaink szinte mindig árnyas utcák, parkok, ligetek, erdők illatos fái alatt vezettek.

Aki pedig sétáinkon és a bőséges programok során bennünket vezetett végig, Pamlényi Csilla, az idei találkozó házigazdája, szervezője volt. Nem volt könnyű

feladata, hiszen megragadni természetes, egyben természetközeli lényegét ennek a nagy múltú és vibráló jelenű városnak, még a hozzá hasonló, Gödöllőn élő embernek sem egyszerű.

Mégis, Csilla olyan gazdag, változatos rendet álmodott meg nagyjából harmincfős társaságunknak, hogy péntek délutántól vasárnap délutánig szinte óráról órára csodálkozhattunk rá Gödöllő természeti és kulturális értékeire.

A teljesség igénye nélkül említem meg továbbiakban a legérdekesebb, maradandó programpontokat.

Péntek délután, az érkezést követően a MATE Botanikus Kertjével ismerkedhettünk. Ez utóbbi helyszínen az ökológiai és társadalmi rendszerek mentén gazdagodhattunk alternatív látásmódokkal, lehetőségekkel. Fókuszban a természet és elsősorban a növényfajok alkalmazkodása, a nehézségek és azok megoldási lehetőségei álltak.

Szombaton nyitó programként a vendéglátó Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Szent István Campusának bemutatkozását hallgathattuk meg Dr. Szakál Zoltántól.

Ezt követően még az épületben megismerhettük és kipróbálhattuk egyesületünk Beporzók munkacsoportjának nagyszerű, változatos, interaktív asztali és térben elhelyezhető játékait, majd ellátogattunk az egyetemi negyed SZIA Kertjébe, amely a [Diverzitás Alapítvány](#) környezettudatos közösségépítő projektje nyomán kelt életre.

Jártunk az Országos Méhészeti Gyűjteményben, amely Európában is egyedülálló kutatóközpontja a kisállattenyésztésnek, takarmányozásnak, elsősorban pedig a méhészkedésnek.

Tanúi lehettünk egy örömteli faültetésnek, amely Csilla néhány lelkes, általános iskolai tanítványainak közreműködésével valósult meg Brandhuber Ádám szakértő, segítő irányítása mellett.

Ádám ezután a Gödöllői [Arbo-park](#) képviselőjében vacsoraidőig kalauzolt minket az „Ezerarcú erdő” kapujában. Egyesületünk köztudottan szeret játszani, így hamar szívünkbe zártuk a park egyik új, interaktív, érzékenyítő játékát, a Golyópályát! Egy kisebb tisztáson álló, szabadtéri installáció mutatja be a víz körforgását, valamint két lehetséges lefolyását.

A kora esti sétán alkalmuk nyílt a hozzánk e hétvégére lelkesen csatlakozó [Corvinus Science Shop](#) munkatársainak is egy rövid, inspiráló bemutatkozásra. A

közösség alapú kutatás és tanulás szép egységét képviselő szervezet kurzusprojektekkel közvetíti az egyetemes értékeket. A projekteket megálmodó és benne működő lelkes szakemberekkel beszélgetve nagyszerű ötletek, lehetséges jövőbeni együttműködés körvonalazódtak!

Másnap reggeltől is szebbnél szebb programpontok résztvevői lehettünk, és megmártózhattunk kicsit Gödöllő kultúrtörténetében is.

„Utazhattunk” [PEDIBUSSZAL](#), ami a városban több éve nagy sikerrel működik, egyúttal népszerűsíti a környezetkímélő - lélekemelő, sétálva beszélgetős iskolába járást, ellátogattunk a Gödöllői Királyi Kastélyba, a Nepomuki Szent János Kápolnába, a Királydombi Pavilonba, a Kastélyparkba és a csodás, több száz éves fákkal benépesített Erzsébet parkba is.

A nap, és a programok zárásaként finom ebédre és enyhülésre tértünk be a Gödöllői Sörkertbe.

Rendkívül érdekes, inspiráló hétvégében volt részünk, jóleső beszélgetésekkel töltöztünk, és a ragyogó napsütés mellett a fák illatát is magunkba szívtuk.

Köszönettel tartozunk Pamlényi Csillának és az MKNE vezetőségének a szervezésért, fáradozásért!

A jövő évi OT-t nagy eséllyel az ország északnyugati részén rendezhetjük. Az egyeztetés folyamatban van, bővebb információkról még ez év végéig, a szervező segítőjeként is beszámolok.

Az új elnökség nevében is tisztelettel,

Jávorné Ilyés Boglárka

A Diverzitás Alapítvány környezettudatos, közösségépítő projektjeinek helyszíne

A Méhészmúzeum épülete

Arbo-park: "Víz körforgása"

Játék a tanulás az Arbo-park egyik tisztásán

Séta az Erzsébet parkban

Csapatunk egy része a Nepomuki Szent János Kápolna előtt

„Ökosodj!” képzés óvodapedagógusoknak

Terézvárosban 40 órás képzést tartottunk a kerület óvodáiban dolgozó pedagógusoknak. Jelenleg a záródolgozatokat várjuk, melynek az értékelése 1-2 napon belül elkezdődhet. Ez már a képzés végét jelenti.

A klímaváltozástól kezdve a rendszerszemléleten át az egész-intézményes fenntarthatóságon keresztül játékos feladatokkal ismerkedhettek a pedagógusok a témákkal. Ezt a játékoságot ki is emelték az óvónők az elégedettségi kérdőívek kitöltésekor.

Mi tetszett a résztvevőknek? „A tudásmegosztás egymás között, az interaktív feladatok, az oktatók személyisége, hozzáállása, a kellemes pozitív légkör, kedves képzésvezetők, változatos helyszínek a feladatok és a játékok során, a mozgásos gyakorlatok, a demokratikus nevelés témájának a megjelenése, kreatív

játékörletek, a képzés által megismerkedtek a kerület óvodáiban folyó munkával, a meghívott óvodapedagógusok által tartott foglalkozások a jó példáikkal.”

Az összesített százalékos értékelésnél az értékelések átlaga 97,5 százalék volt. Ennek nagyon örülünk, mert bizonyítja, hogy ez a megújított képzésünk is sikeres, érdekes és eredményes.

A képzést tartották: Victor András, Timár-Geng Csilla, Saly Erika. Három külsős előadót is hívtunk: Mester Andrea, Labanc Györgyi, Erdélyi Nóra. Mindhárman kiváló, óvodafejlesztésben jártas szakemberek.

Tóthné Timár-Geng Csilla

Játékmegbeszélés

„Színgyűjtés” játék

Mozgásos játékok

Állatszeretet Ünnepe (október 3-4.)

Az *Állatszeretet Ünnepe* idén sem múlik el nélkülünk: egyesületünk 3+3 fős csapata bekapcsolódott a Fővárosi Állat- és Növénykert kétnapos rendezvénysorozatába.

Nemcsak a gyerekeknek, hanem szüleiknek, nagyszüleiknek is kínáltunk "tanító játékokat" - természetesen az állatok világnapja és a fenntarthatóság jegyében.

A csapatot *Sztrida Emilia* fogta össze, ő szervezte meg a vándortanösvények szállítását is.

Három egyesületi tag mellett a *Kürt Alapítványi Gimnázium* három IKSZ-es diákja volt segítségünkre, életkorukat meghazudtoló szakértelemmel, odafordulással, pedagógiai érzékkel. Szeretettel várjuk őket máskor is!

Gyalog Éva

Pedagógus nyílt nap (október 11.)

Egyesületünk idén is képviseltette magát a Fővárosi Állat- és Növénykertben, az őszi Pedagógus nyílt napon.

A programok kiemelt célja megerősíteni a pedagógusokat abban, hogy hivatásukban a természettudományos ismeretterjesztés és a környezeti nevelés teljesebbé teszi az értékek közvetítését mindegyik korosztály tekintetében.

A regisztrációhoz kötött programokra óvodapedagógusok, tanítók és középiskolai tanárok vegyesen jelentkeztek. Az egyéb, szabadon látogatható helyszíneken, ahol különböző természetvédelmi szervezetek, köztük az MKNE is megjelent, más látogatók, családok is megfordultak.

Egyesületünk a Klíma vándortanösvény játékait népszerűsítette a nap folyamán, emellett újrahasznosított alapanyagokból állatkerti madarakat is barkácsolhattak az érdeklődők.

A helyszíni visszajelzések alapján is úgy gondoljuk, ez az alkalom is kellemes hangulatú, hasznos élmény volt a szervezőknek, résztvevőknek egyaránt.

Jávorné Ilyés Boglárka

Szöcskeegér Gála és Forгатag (október 19.)

Meghívást kaptunk október 19-ére a *Szöcskeegér Gála és Forгатag állatkerti* rendezvényre. A Herman Ottó Intézet és a Vadonlesők közös szervezésében megünnepeltük az év emlőset, a magyar szöcskeegeret.

Az egyesület fiataljait és a Kürt Alapítványi Gimnázium két önkéntesét nem tartotta vissza a szervezési nehézség, padok nélkül, a székeken is elkezdtek a munkát. Végül minden a helyére került és rendben elkezdhetük a programot. Ebédet és kávét is kaptunk, a gyerekek és felnőttek pedig lelkesen jöttek hozzánk játszani. Több külföldivel is sikerült együtt játszsanunk, a csapat nagyon jól kezelte minden akadályt, és azt hiszem mi is jól éreztük magunkat.

Sztrida Emília

„Sétálj, tanulj, játssz egy zöldebb, fenntarthatóbb Terézvárosért!” c. projekt

Terézváros Önkormányzatának támogatásával 4 programot valósítottunk meg a projektben:

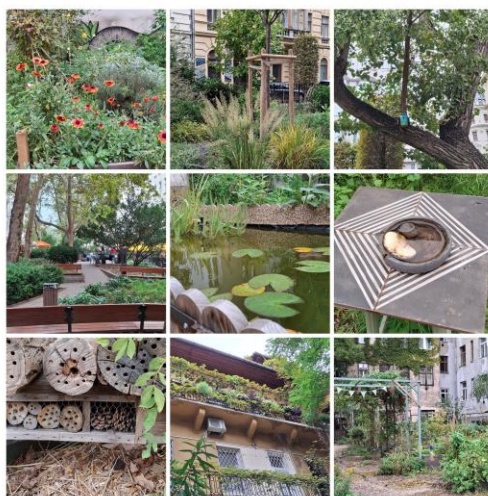
- 3 terézvárosi sétát (sétavezetők: Saly Erika, Victor András),
- és egy Ökosodj! c. 40 órás akkreditált pedagógusképzést Terézváros óvodapedagógusainak. (Ld. Timár-Geng Csilla beszámolóját.)

Első útvonal (okt. 4.): Aradi u. 46. – Rózsa u. 87. (belső udvar) – Aradi u. – Kodály körönd (öreg platán) – Andrássy út – Szondi utca 78. (belső udvar) – Bajza u. – Epreskert – Munkácsy u. – Benczúr u. – Benczúr köz (Kő Boldizsár játszótér) – Városligeti fasor

Epreskert, belső udvarok, játszótér (forrás: Saly E.)

Második útvonal (okt. 5.): Hunyadi tér – Csengery u. – Andrássy út – Rózsa u. (Rózsakert, közösségi kert) – Király u. 78. (belső udvar) – Liszt F. tér – Jókai tér

Rózsakert, belső udvar, terek (forrás: Saly E.)

A visszajelzések egyértelműen pozitívak voltak. Emelte a séták értékét, hogy előzetes egyeztetés alapján, s Pupli Márton (az Önkormányzat munkatársa) segítségével kapcsolatba léptünk néhány társasház közös képviselőjével és/vagy lakójával, akik örömmel bemutatták, miként zöldítették belső udvarukat, s milyen közösségi életet teremtettek (pl. 78 kg szőlőt szüreteltek egy tő szőlőről egy társasház udvarán). Csodás zöld belső udvarokat láttunk!

Mindkét sétán voltak olyan helyszínek, amelyek kimagasló érdeklődést eredményeztek (pl. Epreskert, belső zöld udvarok, Rózsakert mint közösségi kert, Kodály körönd öreg juharlevelű platánfája). Rácsodálkoztattuk a sétálókat, milyen zöldítési és innovatív fejlesztések valósultak már meg a kerületben (pl. Egészséges utcák, virágládák, planténerek).

Saly Erika (projektvezető)

Hegyvidéki környezet- és kultúrtörténeti séták (2025 ősz)

2025 őszén Egyesületünk újfent, ezúttal a Hegyvidéki Önkormányzat támogatásával környezeti és kultúrtörténeti sétákat tartott szeptember 20. és október 11. között négy egymást követő szombaton.

A program célja volt, hogy a vezetett sétákon elsősorban a helyi lakosság ismerkedhessen a Beporzók Munkacsoport által 2021-ben kijelölt Beporzó Tanösvény pontjaival, valamint a séták során érintett kultúrtörténeti érdekességekkel, értékekkel. Idén a Beporzó Tanösvény összesen 6 állomását érintettük.

A séták hossza 4–6 km, időtartamuk körülbelül 4 óra volt. Tavaly zömmel a kerület belső részein jártunk, idén inkább a Hegyvidék külső területein barangoltunk. A négy útvonal, bár egymást néhol keresztezték, változatos tájakat, élőhelyeket, és változatos, helytörténetileg érdekes helyszíneket érintett.

A meghirdetésében idén is segítségünkre volt a Hegyvidéki Önkormányzat Zöld Irodája, valamint honlapunkon is közhírré tettük, és facebook oldalunkon is készítettünk eseményeket.

A regisztrációt ezúttal mi kezeltük. A regisztrálók száma sajnos mindig magasabb volt a jelenteknél, a második sétára – talán a hirtelen hidegre fordult időjárás miatt – nagyon kevesen jöttek el, viszont a 3. és a 4. alkalommal is húsz fő felett volt a létszám.

Az útvonalak vázlatosan így alakultak:

1. Svábhegy - Normafa - Anna-rét - Disznófő - Zugliget (Fácános).
2. Normafa - János-hegy - Szépjuhászné.
3. Rege park - Apáca-rét - Ördög-orom - Farkas-rét.

4. Széchenyi-hegy - Normafa - Egyetemi pályák - Harang-völgy - Zugliget (Fácános).

A beporzó pontokon és egyéb helyszíneken is a Hegyvidékre jellemző táji, természeti jelenségekkel, élővilággal, természeti és kulturális értékekkel ismerkedhettek a séták résztvevői.

A négy sétát 4 témakörre fűztük fel. Ezek sorrendben:

1. Tájhasználat régen és ma, avagy kik használják és hogyan a Svábhegyet és környékét? – hangolódjunk össze a természettel!
2. Természetismeret a tudományok segítségével - avagy váljunk természettudóssá!
3. Beporzóbarát életterek – tervezzünk beporzóbarát kertet!
4. A sokféleség gyönyörködtet – avagy a természeti és az épített környezet diverzitása.

A sétákon a 10–20 perces gyaloglások között az állomásokon rövid ismeretetőket tartottunk úgy, hogy a jelenlévők a saját élményeiket, ismereteiket megoszthatták a többiekkel, tevékenykedtek, sőt játékokra is sor került. Azokon a helyszíneken, ahol többször is megfordultunk (pl. a Normafa vagy a Rege-park) a mondanivalónkat az aktuális séta tematikájához igazítottuk. Néhány tevékenység a sok közül: növényhatározás PlantNet és határozólapok segítségével, tájékozódási gyakorlat, mészke kalcium tartalmának kimutatása, mikroklíma-vizsgálat, beporzóbarát kert tervezése, természetesség-mérés.

A pozitív visszajelzések alapján úgy látjuk, hogy a résztvevők általánosságban jól érezték magukat, néhányuk több alkalommal is jelen volt. Egy hölgy három sétán is részt vett – ezt írta visszajelzésként: “Nagyon köszönöm a csodás három kirándulást, a rengeteg új információt és élményt. Tavasszal én is csinálom a kertbe rovarhotelt. Sajnos most szombaton nem tudok menni, de remélem, hogy még találkozunk hasonlóan színvonalas programokon.” Egy másik hölgy az utolsó séta után írt köszönetet: “Nagyon tetszett a hegyvidéki séta, jól éreztem magam. Sok szép élménnyel gazdagodtam. Hasonló kirándulásokra is szívesen beneveznék.”

A négy séta közül két alkalommal a Buda TV riporterei is megjelentek, a *Hegyvidék* újság munkatársa pedig a 4. sétánkat kísérte végig.

Devescovi Balázs

Újbudai séták 2025. – záróakkordok

A legutóbbi KÖR óta az utolsó séták terén is előre-lépések történtek. Pamlényi Csilla sikerrel vezette a „7. Szabadság hídtól az Infoparkig” sétákat, Devescovi Balázs pedig a „8. Gellért tértől a Móricz körtérig” séták közül az elsőt. Tehát a 8 helyszín 2-2 (vagyis összesen 16) séta-alkalma közül már csak egy van hátra, de nov. 8. után már az is „múlt-idő” lesz.

Az önkormányzattal már folynak az előkészítő megbeszélések az újbudai séták 2026-os megszervezéséről. Úgy tűnik, hogy jövőre is maradhat ugyanaz a 8 helyszín, amely idén is volt, s továbbra is indokoltnak látjuk, hogy mindegyik helyszínen 2-2- séta legyen.

Ez a már szinte emblematiszus egyesületi programunk tehát változatlanul folytatódik.

Victor András a program gazdája

LIFE projekt – Tétényi-fennsík

A LIFE (L'Instrument Financier pour l'Environnement) az *Európai Unió környezetvédelmi politikáját támogató pénzügyi alap* támogatásával futó hét éves projektnek a Fővárosi Önkormányzat a vezetője, s a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) társaként nekünk értelemszerűen környezeti nevelési feladatunk van benne: iskolai tanulók számára szemléletformáló foglalkozások tartása.

A projektnek „Biodiverz város” a címe; s azzal foglalkozik, hogy mit tehetünk a természetes élőhelyek helyreállításáért, hogyan növelhető a biológiai sokféleség akár a sűrűn lakott városrészekben, a parkokban, kertekben és zöldsávokban is, hogyan vonható be a lakosság ebbe a folyamatba, hogyan mérsékelhetőek a káros emberi hatások.

Az MKNE feladatai közül az egyik általánosan minden fővárosi „zöld területre” vonatkozik, a másik konkrét területet érint, a Tétényi-fennsíkot. (A projekt Mocsárosdűlő célpontja minket nem érint, az MME fejleszt tevékenységeket a területre, a Kőérberek meg nem látogatható.) Az MKNE részéről a kapcsolattartó Saly Erika.

Az oktatási anyagok fejlesztését követően vállalásaink a következő 6 évben:

- “Biodiverzitás kóstoló” vándortanösvény – témanap tartása (4x45 perces foglalkozás diákcsoportoknak) – szakmai vezető: Vásárhelyi Tamás
- Terepi foglalkozások a Tétényi-fennsík (90 perces foglalkozások diákcsoportoknak) – szakmai vezető: Victor András

A „Tétényi-fennsík” alprogram lényege: iskolai osztályok számára olyan foglalkozások vezetése, amelyeken a diákok élményszerű tanulási folyamat révén betekintést kapnak egyrészt a fennsík természeti értékeiről, másrészt – minthogy a fennsík szabadon látogatható védett terület – a lakossági táj-használat lehetséges káros hatásairól, valamint azok megelőzésének (vagy legalábbis mérséklésének) módjairól.

Első lépésként kidolgoztunk egy tartalmi tematikát és mellé rendeltünk egy módszertani háttérrel, amely figyelembe veszi az alsó és felső tagozatos diákok fejlődéslélektani sajátosságait.

Törekszünk a fennsík található ökoszisztémák – pl. az árvalányhajas sziklagyepek – ökológiai értékeinek szakmai megismertetésére is, de minthogy elsődlegesen ált. iskolás gyerekekről van szó, a hangsúlyt végképp nem a kognitív megismerésre tesszük, hanem az élményeken keresztüli bevonódásra. Ezért a másfél órás foglalkozásokat mindig az érdeklődést és a személyes érzelmi kapcsolódást segítő tevékenységekkel (játékokkal) indítjuk, amelyeket „komolyabb” tanuló-játékok követnek, s végül a tanultakat átisméltő, játékos tevékenységgel zárul a foglalkozás.

A tervek szerint naptári évenként 3-3 terepi foglalkozást fogunk tartani, mindegyik alkalommal egy-egy iskolai osztály számára. Folyó évben október 15.-én, valamint okt. 20.-án és 21.-én már vezettünk teszt-foglalkozásokat; mindhárom esetben 10-12 éves gyerekek számára. A gyerekek (és tanáraik) visszajelzései egyértelműen pozitívak voltak; hasznosnak és szemléletformálónak tartották a foglalkozásokat. *(Képeket készítette: Saly Erika)*

Hangok gyűjtése

„A kicsi szép”

Valami érdekes!

Denevérek és lepkék (ráhangoló játék)

Victor András (a „Tétényi-fennsík” alprogram szakmai vezetője)

Biodiverzitás-kóstoló vándortanösvény (LIFE projekt), Nemszeretem állatok vándortanösvény (XII. kerületi pályázat)

A „[Biodiverz város](#)” projekt és a XII. kerület civil pályázata keretében az egyesület tagjai eddig három budapesti iskolában jártak a Biodiverzitás-kóstoló és a Nemszeretem állatok vándortanösvénnyel.

A Kőbányai Általános Iskola, a Csillaghegyi Általános Iskola és a Németvölgyi úti Általános Iskola tanulói vettek eddig részt a programban.

Ezek a játékok a városi biodiverzitást és annak résztvevőit, továbbá azokat az állatokat állítják a fókuszba, melyektől gyerekek, felnőttek egyaránt félnek, megijednek, szeretnének megszabadulni tőlük. A foglalkozások végén a gyerekek lelkesek voltak, sok új ismerettel gyarapodtak, megtanulták azt is, hogy hogyan lehet a hozzánk betévedt rovarokat egy pohár és egy papírlap segítségével kitessékelni lakásunkból, anélkül, hogy bántódásuk esne.

Köszönjük mindhárom iskola tanárainak szervezését, lelkes közreműködését.

A Csillaghegyi Általános Iskola egy összefoglaló videót is készített a Nemszeretem állatok témanapjáról, amit itt meg is nézhettek:

https://www.youtube.com/watch?v=V56lKcp_hAI

(A 8. perctől azt is láthatjátok, hogy hogyan reagálnak a résztvevő tanulók a foglalkozás végén.)

Beszéljenek mindezekről a képek.

Kőbányi Szent László Általános Iskola

		
Vigyázz, nehogy elkapjon a pók!	Rovarhatározó.	Legyek étlapja
		
Táplálékhálózat. Ismerkedés a táplálkozási kapcsolatok összetett hálózatával.	Óriásdominó békákkal.	

	
Keresztretjétny képekkel.	Poloska: borzasztóbb a rinocérosznál

Csillaghegyi Általános Iskola

Hat állomás, hat játék a tanteremben.

	
Biztonságos séta a pókhálón.	Képrejtvények

	
Poloska, rettenetesebb a rinocérosznál.	Ínycsiklandozó illatok.
	
Gyakori darázs-fajok és darázsutánzó egyéb rovarok meghatározása	Füfelő, hangazonosító játék.

Ki tanult valami újat?

Hűvösvölgyi úti Általános Iskola

Vigyázz, nehogy elkapjon a pók!

Rovarfigyelés nagyítóval.

Nem minden darázs, ami annak látszik.

Pók lógató. Igaz és hamis állítások.

Készíts rovaritatót!

Készítsünk rovarhotelt!

Fotók: Forintos Krisztina, Vidra Mária, Hársas Éva, Vásárhelyi Tamás

Videó: Csillaghegyi Általános Iskola

És végre elkészült számunkra egy horgolt magyar tarsza is. Kíváncsi vagy, mi az? Nézd meg!

<https://www.tiktok.com/@dorihorgolta/video/7567049769269366038?lang=hu-HU>

Hársas Éva, Vásárhelyi Tamás

Az egyik kalandunk Budapest XII. kerületében

A Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testülete pályázatot írt ki zöld- és fenntarthatósági programokra. A Kör idén három civil támogatási célra is pályázott, mindhárom nyertünk is. Én most az egyikről, a Beporzók munkacsoportnak a *Beporzó program a "Méhbarát kerületben"* alprogramjáról szeretnék beszámolni. Négy témára kértünk pénzt. A *Nemszeretem állatok* programhoz létrehoztunk egy vándortanösvényt, és megtartottuk a Németvölgyi úti Általános Iskolában (lásd képekkel is Hársas Éva beszámolóját). Az óvodai dolgozóknak szóló egynapos, *beporzókról szóló továbbképzést* november 14-én tartjuk, az előkészületek nagyban folynak. Valamelyik adventi szombaton mutatunk be a *Hegyvidéki Kulturális Szalonban* az utóbbi években tervezett, és most végre el is készülő játékokból egy csokrot. E játékok legyártatása is folyik. Ez így kikerekedik négyre...

A Szalonban való bemutató ingyenes és nyilvános, ha szeretnél velünk és játékaikkal találkozni, akkor gyere el! Ugyanott Adventi vásár is lesz.

A kerülettel évek óta együttműködünk a beporzók témakörében, ennek rovarszállók, előadások, tanséták, a Beporzó Tanösvény és egy kiadvány a megfogható eredményei. Nagy öröm, hogy most is támogatják a közös programjainkat, hálásak vagyunk érte.

Vásárhelyi Tamás

Bemutakozás a Francia Intézetben

Környezetvédelmi hónap volt a Francia Intézetben: „Add a hangod egy élhetőbb Budapestért!”

Egyesületünk is lehetőséget kapott a bemutatkozásra.

A program vendége volt Karácsony Gergely, Budapest polgármestere, ahol a francia nyelvet tanuló iskolák diákjai mutatták be nyertes pályázataikat arról, hogy milyen lehetőségeket javasolnak fővárosunk zöldebbé, élhetőbbé tételéért.

Saly Eszter – elnökségi tag – egy óriási diaképet kivetítve mutatta be a több, mint 30 éve működő egyesületünk gazdag programjait, a Levegő Munkacsoport és az UNICEF mellett.

A beszámolók és bemutatók után a Klíma vándortanösvény játékaiból vittünk egy csokorra valót az érdeklődő tanároknak és diákjaiknak.

Hársas Éva

1. *Journal of the American Medical Association*, 1997; 277: 1039-1043.

1 1 " / : 1 1 : 1 1

- [illegible]

Vajon elég a pénz?

„Az én fám” (J. Cornell játéka)

A fákról is sokat tanultunk

Amikor a segítők izgulnak jobban

A projekt műhelyekkel, mentorálással, rendezvényekkel folytatódik a jövő évben, de idén még ne felejtsetek el eljönni a [Globális Tanterem](#) eseményre!

Az ifjú pulisok csapata pedig reményeink szerint még bővülni fog. Mivel több, a projekt iránt érdeklődő fiatal nem tudott velünk tartani ezen a hétvégén, ezért számukra szervezünk egy egynapos alkalmat jövő év elején. Így nekik is lehetőségük lesz bekapcsolódni a projektbe.

Köszönjük a résztvevőknek a nyitottságot, rugalmasságot, önállóságot, közvetlenséget és a jó kedvet!

A mentorok nevében, Bátyi-Földesi Dóra

Jelen projekt a HAND Szövetség által partnerségben megvalósított “Gear UP! - Global citizenship Education Actions to strengthen youth engagement through local support to LAs and CSOs, to accelerate Progress towards sustainable development” projekt keretein belül valósul meg, a DEAR támogatásával.

Jelen cikk az Európai Unió társfinanszírozásával valósult meg. Tartalma az MKNE kizárólagos felelősségét képezi és nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió álláspontját.

Tagjaink írták

Főkert Akadémia rendezvényen való részvétel

Egy csodás októberi napon (2025. 10. 04.), tartalmas és emlékezetes továbbképzésen vettünk részt a Margit-szigeten, a Főkert Akadémia szervezésében.

A napot egy ráhangoló sétával kezdtük a szigeten. Megismerkedtünk kicsit az ott található fákkal közelebbről, magunkba szívtuk a kora reggel illatát, gyönyörködtünk a fák színeiben és persze megpróbáltuk érezni a fák lélegzetvételeit is.

A délelőtti folyamán három előadást hallgattunk meg a városi fák életével illetve gondozásával kapcsolatban. Az első előadás jobban feltárta előttünk a fák életét, szerkezetét, különlegességeit. Itt szerencsénk volt, mert előben is kipróbálhattuk, az éppen most megjelent Cornell-kötetben is szereplő egyik játékot, mely a fa törzsének vastagodását szemlélteti. A második előadás megismertette velünk, mik is a városi fák legnagyobb ellenségei és hogyan tudunk védekezni ellenük, amennyiben lehetséges. A harmadik, a faállomány fenntartásáról és faápolásról szólt. Öröm volt hallgatni az egyes előadó szakembereket, szeretettel és

elhivatottsággal meséltek a fákról, ami megnyugtató volt, jó kezekben tudhatjuk városi fáinkat.

Rövid ebédszünet után egy nagyon érdekes favizsgálási eljárást mutattak be nekünk, mellyel fel tudják térképezni a fák belső szerkezetét. Így fény derülhet betegségekre, korhadásra is, ami veszélyes lehet.

A napot egy körülbelül kétórás sétával zártuk, ahol bemutatták a sziget híres fáit és azokat a faápolási eljárásokat, melyekről az előadáson beszéltek.

Összeségében egy nagyon hasznos és élménydús napot töltöttünk Orsival a Margitszigeten.

Kardos Orsi, Sz.-né Szilágyi Eszter

Könyvajánló

Az új Cornell-könyv öröme

Számos véletlen játszott szerepet abban, hogy húsz évvel ezelőtt megjelentettük Joseph Cornell: *Sharing Nature with Children* című könyvét *Kézenfogva gyerekekkel a természetben* címmel magyarul. Közmondásszerű, hogy a szerencse sokaknak felkínálik, de kevesen tudnak élni a lehetőséggel. Mi – környezeti nevelési elkötelezettségünket, pedagógiai felkészültségünket és az újra való nyitottságunkat tekintve – lényegében készen álltunk arra, hogy „megfogjuk Fortuna istennő lábát”. Megláttuk Cornell könyvében azt a pluszt, amit ma már – visszatekintve – úgy fogalmazhatunk (ld. az új kiadás címlapját!), hogy ez a könyv „elindította a természetpedagógia világforradalmát”.

Igen, világforradalom. De akármennyire az, pofonegyszerű az újdonsága. Mindössze annyi, hogy Cornell ráért, hogy a gyerekek természeti nevelésének

első lépése mindig az élmény kell legyen: a tapasztalás, a részvétel és a beleélés. És ebből következően az a jó tanácsa, hogy ne siessünk a tudományos igényű megfogalmazásokkal és magyarázatokkal; várjuk meg, hogy előbb megszülessen az élmény.

Ez volt húsz-harminc évvel ezelőtt. És közben Cornell könyve nagyon sok környezeti nevelő – vagy csak egyszerűen természetszerető pedagógus – számára alapkönyvvé vált. Sok-sok belőle tanult játék annyira közismert lett, hogy már nem is igen tudtuk, hogy honnan, kitől tanultuk.

De közben maga Cornell is tanult, fejlődött, újított. Újragondolta a könyvét. Pl. azért is, mert közben megismerkedett a Csíkszentmihályi Mihály magyar-amerikai pszichológus nevéhez köthető „flow(-élmény)” fogalommal, s annak alapján megfogalmazódott benne a fent leírt, pofonegyszerű gondolat folytatása, miszerint nemcsak a gyerekek, hanem a felnőttek esetében is érvényes az élmény elsődlegességének szabálya. Meg is írta a könyv újragondolt – s a flow-fogalom szerves beépítésével gazdagított – változatát, amelynek már nem szerepel a címében (a magyar címben sem) a „gyerek” szó, hiszen immár mindenkire nézve érvényes ez a szabály.

Szeretettel ajánljuk tehát „*Kézenfogva a természetben*” c. kiadványunkat minden „környezeti nevelőnek”; azaz mindenkinek – szülőnek, nagyszülőnek, óvónőnek, szaktanárnak, tanárképzőnek, táborvezetőnek, továbbképzőnek... – vagyis mindazoknak, akik (még ha nem is pedagógusok!) a fenntartható élet felé szeretnék „terelni” embertársaikat. Használják a benne leírt játékokat, ha kell, saját helyzetükre adaptálva, de mindenképpen örömmel és örömet szerezve.

Victor András (a magyar kiadás szerkesztője)

Programajánló

Kedves HAND-tagok!

A korábbi évek tapasztalataira és sikereire építve idén is szeretnénk bátorítani benneteket, hogy **csatlakozzatok a Globális Nevelés Hetéhez 2025. november 17–24. között programmegvalósítóként**, és hirdessük együtt a globális szemlélet fontosságát!

Ez az esemény a HAND Szövetség kiemelt aktivitásai közé tartozik évről-évre: bízunk benne, hogy **részvételekkel támogatjátok** az idei témahét sikerét.

Ezúttal is **számítunk rátok**:

vegyetek részt aktívan a programokban,

valósítsatok meg a témahét idei témáihoz kapcsolódó eseményeket és akciókat,

vigyétek hírt a kezdeményezésnek, hívjátok meg ismerőseiteket, kollégáitokat és partnereiteket,

kövessétek és osszátok meg a **Globális Nevelés Hete** Facebook-oldalán futó kampány tartalmait!

Szövetségünk kiemelt eseménye idén is a **Globális Tanterem - A láthatatlan és az ifjú hősokról** webinár, amelyet az **Anthropolis Egyesület** és a **Magyar Környezeti Nevelési Egyesület (MKNE)** társszervezésében rendezünk meg **2025. november 20-án, csütörtökön, 16:00-18:10 között**.

A témahétre és a Globális Tanterem webinárra az alábbi linken tudtok regisztrálni:

[Regisztrációs űrlap – Globális Nevelés Hete 2025](#)

Kérdés esetén keressetek minket a globnevhet@hand.org.hu email címen.

Üdvözlettel, a HAND Szövetség csapata

Versek, szépségek

Áprily Lajos: Őszi rigódal

Megeste már a dér a bokros oldalt,
fenn vadlúd-ék húz vadlúd-ék után.
Ragyog az ősz. És dalt hallok, rigódalt,
egy ritka lombú vadcseresznyefán. –

Ilyenkor cinke cserreg és ökörszem,
rég hallgat búbosbanka- s gerleszó.
Ha pártalan s nem várja fészek-öl sem,
miért szól még a megtévedt rigó?

Tán június sugár-illúziója
remegett át a bíbor lomb felett,
s attól dalol a völgy révült rigója
ilyen évszak-tévesztő éneket.

Nem is téved: halkan szól, mintha félne,
köd ül a hangok túlfinom során,
mintha húnyt szemmel, álmában zenélne,
egy álom-őszben, álom-fuvolán.

A hangja nem fog mámorral kitelni,
nagy líra nincs. S mégis, így volna jó:
amíg a hófelhő jön, énekelni,
mint az a révült, holdkóros rigó.

Krusovszky Dénes: Szakadni kezdett

Éppen, amikor hazaértem,
szakadni kezdett,
de így mintha
meg sem történt volna,
muszáj volt visszamennem
ázni egy kicsit.

*Forrás: Krusovszky Dénes: Áttetsző viszonyok.
Magvető, Budapest. 2020. 32.o.*

Közérdekű

Kedves Tagjaink!

Nagyon köszönjük a 2024-es évre vonatkozó SZJA 1% felajánlásokat, melyet az Adóhatóság már az Egyesület rendelkezésére is bocsátott. A felajánlott SZJA összege **378 514 Ft** volt.

Hálásan köszönjük Tagjainknak és Hozzátartozóiknak, hogy gondoltak ránk és Egyesületünket jelölték meg kedvezményezettként!

Nagyon köszönjük a rendezett tagdíj befizetéseket is! A **2025-ös évre** vonatkozó tagdíjak továbbra is az alábbiak, többen még nem rendezték, kérjük, tegyék meg mielőbb (a határidő 2025.03.31. volt!):

- **egyéni: 9 000 Ft/év,**
- **diák/nyugdíjas: 4 500 Ft/év,**
- **családi: 13 500 Ft/év.**

Bankszámlaszámunk: MagNet Bank 16200151-00270519-00000000

Egyéb hírek:

- Új tagunk: Dr. Benedek Veronika.
- A Cornell kötetek pakolásában, csomagolásában, postázásában nagyon nagy segítséget nyújtott Bátyi-Földesi Dóra, Hársas Éva, Keve Ildikó, Pólyi Zsuzsa. Hálásan köszönjük nekik!

Cornell-kötetek csomagolása, postázásra

Tájékoztatás:

Raktár-irodánkban jelenleg sajnos nem tudunk személyesen találkozni, itthonról dolgozom. Telefonon (06-20-494-94-69) és e-mailen (kriszkurucz.mkne@gmail.com) természetesen elérhető vagyok, ha valaki postán szeretne valamit küldeni, kérem előtte egyeztessen velem, hogy milyen postacímre teheti meg!

Sztridáné Kurucz Krisztina

Felelős kiadó: az Egyesület elnöke
Szerkesztő: Hársas Éva
Honlap: www.mkne.hu

Iroda és postacím:
1119 Budapest, Etele út 59-61.
Tel/Fax: 321-4796
e-mail: mkne@mkne.hu